

अनुसूची-२
(दफा ४ तथा अनुसूची-१ को भाग-१ संग सम्बन्धित)

अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका
स्थानीय राजपत्र

खण्ड-७

संख्या-२

मिति: २०८१/१२/२१

भाग-२

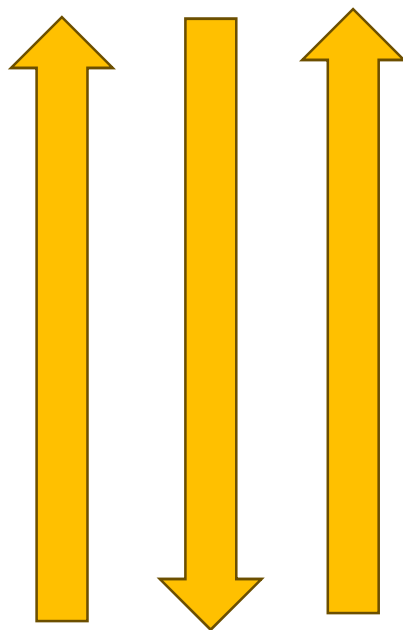
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका

महिला सुरक्षा आवास सञ्चालन निर्देशिका-२०८१

आज्ञाले,
अरबिन्द कुमार चौधरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

कार्यपालिका बैठकबाट पारित : २०८१/०९/०९ गते
प्रमाणिकरण मिति : २०८१/१२/२१ गते

महिला सुरक्षा आवास सञ्चालन निर्देशिका २०८१

अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सितापुर, सप्तरी

प्रस्तावना:

नेपालको संविधानले महिलाहरूलाई हिंसा मुक्त भएर बाँच्न पाउने अधिकार दिएको छ । संविधानले पहिलो पटक महिलाको अधिकार, बालबालिकाको अधिकार र पीडितको अधिकारको व्यवस्था गरी हिंसा तथा अपराधबाट पीडित महिला, बालबालिका तथा व्यक्तिहरूको अधिकार सुनिश्चित गरेको छ ।

नेपालको संविधानले सुनिश्चित गरेको अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले दुईवटा महत्वपूर्ण ऐनहरू ल्याएको छ :

अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ तथा

बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ । यी दुवै विशेष ऐन हुन् ।

त्यसै गरी, मुलुकी अपराध संहिता, २०७४ ले पनि पीडितको क्षतिपूर्तिको अधिकारलाई सुनिश्चित गरेको देखिन्छ । यसका अतिरिक्त नेपालको संविधान लागू हुनुअघि पनि घरेलु हिंसा, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारबाट पीडितको अधिकार सुनिश्चित गर्न घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ ले पनि पीडितको हक अधिकार संरक्षण सम्बन्धी केही अधिकारहरू स्थापित गरेका थिए ।

महिला विरुद्ध हुने कसूर तथा अपराध पीडितलाई न्यायको पहुँचसम्म पुऱ्याउन विभिन्न न्यायिक निकायहरू प्रहरी, सरकारी वकिल, अदालत, सेवा प्रदायक निकाय तथा स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल, अस्पताल अन्तर्गत स्थापित एकद्वार सङ्कट व्यवस्थापन केन्द्र, सेवा केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्र, विभिन्न कोषहरूजस्ता संघ-संस्थाहरू कार्यरत रहेका छन् ।

कानूनी प्रावधान तथा सहयोगी संयन्त्रहरू हुदाहुँदै पनि नेपाली समाजमा लैङ्गिक हिंसा एउटा मूल समस्याको रूपमा रहेको छ । यस्तो हिंसाहरूबाट धेरै जसो महिला, किशोरी तथा बालिकाहरू पीडित हुने गरेका छन् । महिलाहरू सामाजिक, सांस्कृतिक, संरचनागतका साथै भौतिक रूपमा हुने विभिन्न खाले हिंसाहरूबाट पीडित भई रहेको अवस्था छ । लैङ्गिक हिंसालाई सामान्य ठान्ने र घर भित्रको मामलाको रूपमा हेर्ने हाम्रो सामाजिक मुल्य र मान्यताले एकातिर हिंसालाई बढावा दिने गरेको छ भने अर्कोतर्फ पीडित तथा प्रभावितलाई न्यायको खोजीमा बाहिर आउन पनि निरुत्साहित गरेको छ । लैङ्गिक हिंसा भित्र पनि घरेलु हिंसाको संख्या नै बढि रहेको तथ्यांकहरूले देखाउँछन् । यस्तो परिवेशमा आफू माथि भएको हिंसाको विरोध गर्दा र न्यायको लागि कानूनी प्रकृत्यामा अगाडि बढ्दा महिलाहरू आफ्नो घरबाट नै विस्थापित हुने अवस्था सृजना हुने गरेको छ । अर्कोतर्फ घरबाट विस्थापित भएर कहाँ जाने भन्ने सोचेर धेरै पीडित तथा प्रभावितहरू उजुरी गर्ने भन्दा पनि बरु सहरै बस्ने बाटो पनि राज्ने गर्छन् ।

विगतमा राज्यको तर्फबाट महिला तथा बालबालिका कार्यालयको नेतृत्वमा विभिन्न जिल्लाहरूमा सुरक्षा आवास सहयोग उपलब्ध गराउनका लागि सेवा केन्द्रहरू सञ्चालन गरिएको थियो । तर राज्य पुनसंरचनाको क्रममा सो कार्यालय खारेज भएको हुँदा सञ्चालनमा रहेका सेवा केन्द्रहरूको सेवा प्रवाह पनि अवरुद्ध हुन पुगेको छ । नेपाल सरकारले महिलामाथि हुने सबैखाले हिंसालाई

प्राथमिकतामा राखी त्यसको रोकथाम र आपतकालिन उपचार तथा सुरक्षा र न्यायमा पहुँचको व्यवस्था मिलाउने राष्ट्रिय नीति निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याई राखेको सन्दर्भमा स्थानिय सरकार (अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको कार्यालय) र आसमान नेपाल, सप्तरीले हिंसा प्रभावित महिला तथा बालिकाहरुको अल्पकालिन वासस्थानका रुपमा एक महिला सुरक्षा आवासका लागि चाहिने सबै भौतिक पुर्वाधारहरु पुरा गरी यो महिला सुरक्षा आवास संचालन गर्नका लागि यो निर्देशिका तयार पारिएको हो।

परिच्छेद १

१. परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा प्रयोग गरिएका शब्दहरुको निम्न अर्थ बुझिनेछ :

१.१ निर्देशिकाको नाम : महिला सुरक्षा आवास सञ्चालन निर्देशिका, २०८१ रहनेछ ।

१.२. निर्देशिका लागु हुने : अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाको निर्णयद्वारा पारित भएको मितिदेखि यो निर्देशिका लागु हुने छ ।

यो कार्यविधि देहायका व्यक्ति, संस्था तथा सरोकारवालाहरुलाई यो कार्यविधि लागू हुनेछ ।

क) यो निर्देशिका यस सेवा केन्द्रको व्यवस्थापन समितिमा रही यसको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने व्यक्ति,संघ-संस्था तथा सरोकारवाला निकायहरु,

ख) घटना अभिलेखिकरण गर्ने व्यक्ति, सुरक्षा आवास ईन्चार्ज, मनोविमर्शकता, कानुनी सहायता प्रदान गर्ने व्यक्ति, सेक्युरिटी गार्ड लगायत सुरक्षित आवासमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारी,

ग) सुरक्षा आवासमा सेवा लिने सेवाग्राहीहरु,

घ) दफा ९ बमोजिम गठित केश युनिट

१.३. सुरक्षा आवास भन्नाले : हिंसा प्रभावित बालिका/महिलालाई कुनै पनि प्रकारको हिंसा भयो र परिवार/समाजमा बस्न सुरक्षाको दृष्टिकोणले उसलाई गाह्रो भयो, वा परिवार तथा समाजमा बस्दा उसलाई न्याय प्राप्त गर्न कठिनाई हुने भयो भने उक्त अवस्थामा प्रभावितको न्यायमा पहुँच र सुरक्षालाई सुनिश्चित गर्नका लागि आवश्यक सम्पूर्ण सेवा प्रदान गर्ने स्थान सुरक्षा आवास हो । सुरक्षित आवास एउटा यस्तो थलो हो जहाँ प्रभावितहरुलाई मनोसामाजिक सेवा र कानुनी सहायता उपलब्ध गराई आत्मविश्वासमा बृद्धि भएको महशुसीकरण गराउने थलोको रुपमा बुझ्नु पर्दछ ।

१.४. पारिवारिक पुर्नमिलन भन्नाले हिंसा प्रभावितको घर वा आफन्तहरुको घर फिर्ति वा आफन्तले जिम्मा जमानीमा लिने भन्ने बुझिनेछ ।

१.५. हिंसा प्रभावित भन्नाले बालिका वा महिला भएकै कारणले घरबाट निकाला गरिएका, अलपत्र अवस्थामा रहेका र प्रहरी कार्यालयले सुरक्षाका हिसावले जोखिम ठहर गरी सिफारिस गरेका, महिला समुह वा गै.स.स.हरुले सिफारिश गरेका र मानवअधिकार संरक्षण केन्द्र संजाल, महिला मानव अधिकार रक्षक संजाल, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक सेवा केन्द्र वा स्थानिय सरकारको न्यायिक समितिले सिफारिश गरेका हिंसा प्रभावित महिला भन्ने बुझिन्छ, र हिंसा प्रभावित महिलासंग आश्रित ६

वर्ष सम्मको बालबालिका समेतलाई बुझिनेछ । तर मानसिक असन्तुलन भएका महिला तथा सरुवा रोगका संक्रमण रोगीहरूलाई भने राखिने छैन ।

१.६. **सुरक्षा आवासमा बस्ने अवधि** भन्नाले हिंसा प्रभावितको शारिरीक र मानसिक अवस्था एवं निजको परिवार वा समुदायले ग्रहण गर्ने अवस्था विद्यमान नरहेको अवस्था बाहेक हिंसा प्रभावितलाई ९० दिन भन्दा बढि समय सुरक्षा वास सेवा केन्द्रमा राखिने छैन तर आवश्यकता अनुसार सुरक्षा आवास समितिद्वारा घटनाको विश्लेषण गरी पुनः विचार गर्न सकिनेछ ।

१.७. **मनोसामाजीक मनोविमर्श सेवा** भन्नाले हिंसा प्रभावितको समस्यासंग जुध्न संयुक्त रुपमा तयार गरिने योजना र दीर्घकालिन समाधानका उपायहरूको खोजी गर्न प्रभावित आफैले निर्णय गर्न सहयोग पुऱ्याउने विधिलाई बुझिने छ । सामाजीक मनोविमर्शकर्ताले हरेक मनोविमर्श सेसनको अवस्था वारेमा अनुसुचिको फारम भरी साप्ताहिक अध्यावधिक गर्दै जाने कुरा समेत पर्दछ ।

१.८. **घटना व्यवस्थापन एकाई** भन्नाले घटनाहरूको अभिलेखिकरण राख्ने, घटनाको अनुगमन तथा विश्लेषण गर्ने, घटनाको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्यहरू गर्नका लागि पहल गर्ने, प्रभावितको न्यायका लागि आवश्यक तत्कालीन सहयोगहरूको पहिचान गरि उक्त सहयोग दिलाउनका लागि संस्थाभिन्न तथा बाहिर सिफारिस सम्प्रेषण (रेफरल) गर्ने जस्ता कार्य गर्न खडा गरिएको एकाई भन्ने बुझ्नुपर्दछ । सजिलो अर्थमा बुझ्दा हिंसा प्रभावितका समस्याहरूलाई मनोविमर्शकर्ता, वकिल, सुरक्षा वास सेवा केन्द्र प्रमुख र व्यवस्थापन समिति सहितको कार्यदललाई बुझिन्छ । हिंसा प्रभावितको समस्यालाई कसरी सहयोग गर्ने भन्ने निर्णय गर्न यस एकाईको बैठक प्रति महिनामा एक पटक र आवश्यकता अनुसार बैठक बसी केशहरूको फलोअप तथा आवश्यक निर्णय गरिनेछ ।

१.९. **प्राथमिक स्वास्थ्य जाँच तथा उपचार सेवा** भन्नाले हिंसा प्रभावितहरूलाई सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रमा आश्रय वा सेवा लिनु पूर्व उनीहरूको महिला स्वास्थ्य समस्या र सामान्य चोटपटकहरूको प्राथमिक जाँच तथा उपचार गर्नु भन्ने बुझिनेछ । जटिल तथा गहिरो घाऊ चोटपटक देखिएका हिंसा प्रभावितको स्वीकृतिमा तुरुन्तै प्रहरी कार्यालयवाट घाउ जाँच फारम भर्न सिफारिस गरिनेछ ।

१.१०. **सामाजिक पुनर्स्थापना** भन्नाले हिंसा प्रभावितहरूलाई जिविकोपार्जनको अवस्था सृजना गर्न सहजीकरण गर्नु र आत्मनिर्भर हुन अभिप्रेरित गर्ने प्रक्रियालाई बुझिन्छ । समुदाय भित्रै उनीहरूले आत्मसम्मानपूर्ण जीवनयापनको अनुभुति गर्न सक्नु वा कानुनी अधिकार तथा सामाजिक न्याय प्राप्त गर्न सक्नुलाई समेत बुझिनेछ ।

१.११ **परिवार** भन्नाले सुरक्षा आवासमा रहेका सेवाग्राहीको लालनपालन गर्ने तथा हाडनातामा पर्ने बाजे, बज्यै, आमा, बुवा, पति, पत्नी, छोरा, छोरी, बुहारी, नाति, नातिना वा आफन्त समेतलाई बुझिनेछ ।

१.१२ **वडा** भन्नाले अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको वडा कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ ।

१.१३ **पालिका** भन्नाले अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ साथै सो शब्दले सेवाग्राहीको स्थायी ठेगाना भएको स्थानीय तह गाउँपालिका वा नगरपालिका समेतलाई सम्झनु पर्दछ ।

१.१४ कानून भन्नाले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारद्वारा पारित कानूनलाई सम्झनु पर्नेछ ।

२. उद्देश्य

हिंसा प्रभावितहरूका लागी सुरक्षा आवास प्रदान गर्नु कानुनी शासन तथा मानव अधिकार सुनिश्चितताका हिसावले सबैको समान सरोकारको विषय हो । पीडाका अवस्थामा बाँच्नु परेकाहरूलाई सुरक्षा जालो (सेपटी नेट) को प्रयासले उनीहरूलाई पुनर्जीवन दिन्छ भने हिंसा प्रभावितको पक्षमा मानव अधिकारको प्रत्याभुति गराउन सहयोग गर्दछ । सामाजिक रूपमा हिंसालाई निरुत्साहित गर्दै पिडित मैत्री वातावरण सृजना गर्नमा टेवा पुऱ्याउन सुरक्षावासले सहयोग उपलब्ध गराउछ । वुदागत रूपमा उद्देश्य निम्न बमोजिमको हुनेछ :-

क) हिंसा प्रभावित महिलाहरूको आत्मविश्वासलाई मजबुत गर्दै स्वयं सशक्त हुने वातावरणको निर्माण गर्नु

ख) हिंसा प्रभावितलाई मनोसामाजिक विमर्श विधिद्वारा उनीहरूको आत्मबल एवं निर्णय गर्न सक्ने क्षमतामा अभिवृद्धि गर्दै सरकारी संयन्त्रबाट उपलब्ध सेवाहरूमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न सक्षम बनाउन सहजीकरण गर्ने

ग) हिंसा प्रभावितलाई संस्थागत रूपमा सहयोग गर्ने वातावरण तयार गर्न सहजीकरण गर्ने ।

घ) हिंसा प्रभावितलाई आत्मसम्मान पूर्वक परिवार तथा समाजमा पुनर्स्थापना हुने वातावरण सिर्जना गर्नका लागि सहजीकरण गर्ने ।

३. निर्देशक सिद्धान्तहरू : सुरक्षा आवास स्थापना र सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिमका विश्वव्यापी मानव अधिकारका सर्वमान्य सिद्धान्त र नेपालको संविधानको भाग ३ मा व्यवस्था गरिएका मौलिक हक र कर्तव्यको आधारमा तय गरिएका निर्देशक सिद्धान्तहरूलाई मार्गदर्शकका रूपमा अङ्गीकार गरिएको छ ।

(क) मानव अधिकार : सुरक्षा आवासमा संरक्षित व्यक्तिको मानवअधिकारको पूर्ण सम्मान गरिनेछ । प्रभावित व्यक्तिलाई उद्धार, पुनर्स्थापना, सिपमुलक तालिम, मनो-विमर्श, पुनर्एकीकरण लगायतका अन्य कुनै पनि सेवा प्रदान गर्दा मानवाधिकारका मूल्य मान्यताहरूलाई निर्देशित सिद्धान्तको रूपमा आत्मसात गरिनेछ । सेवा प्रदान गर्ने सम्पूर्ण प्रक्रियामा प्रभावितको ईच्छा र निर्णयको पुर्ण रूपमा सम्मान गर्दै प्रभावित केन्द्रित सिद्धान्तबाट सेवा प्रदान गरिनेछ ।

(ख) लैङ्गिकता प्रति सम्बेदनशिलता : प्रभावित व्यक्तिलाई उद्धार, पुनर्स्थापना, सिपमुलक तालिम, पुनःएकीकरण लगायतका अन्य कुनैपनि सेवा प्रदान गर्दा उनीहरूको लैङ्गिकता प्रति सम्बेदनशील भई सारभूत समानताका सिद्धान्तहरूलाई अवलम्बन गरिनेछ ।

(ग) गोपनीयता : प्रभावित व्यक्तिहरूसँग सरोकार राख्ने विवरण, जानकारी तथा सूचना आदिलाई गोप्य राखिनेछ । प्रभावितको स्विकृति लिएर र प्रभावितलाई कुनै पनि प्रकारको असर नपर्ने सुनिश्चित गरेर मात्र निजका विषयमा कुनै सुचना सार्वजनिक गर्ने वा कानुनी प्रकृत्यामा सहजीकरण गरिने छ ।

(घ) भेदभावरहित व्यवहार : सुरक्षा आवासमा संरक्षित व्यक्तिहरूलाई जात, जाति, वर्ण, वर्ग, रङ्ग, लिङ्ग, भाषा, धर्म, बिचार, भौगोलिक, वा सामाजिक उत्पत्ति, सम्पत्ति, अपाङ्गता, जन्म अथवा अन्य हैसियतको कारणबाट कुनै किसिमको भेदभाव गरिने छैन ।

(ड) समन्वय एवं सहकार्य : कुनै पनि व्यक्ति हिंसाबाट प्रभावित भएको खण्डमा उनीहरूलाई उद्धार, पुनर्स्थापना, सिपमूलक तालिम, मनो-विमर्श, पुनःएकीकरण लगायतका अन्य कुनै पनि सेवा प्रदान गर्दा सम्बद्ध सबै सरोकारवालाहरू बीचमा केन्द्र, प्रदेशदेखि स्थानीयतहसम्म सूचना आदानप्रदान, समन्वय, सहयोग एवं सहकार्यलाई जोड दिइनेछ ।

(च) सहज र निःशुल्क सेवा : सुरक्षा आवासले विभिन्न किसिमका आधारभूत सेवाहरू जस्तै प्राथमिक स्वास्थ्य जाँच तथा उपचार, कानुनी सहायता, सिपमूलक (रोजगारीमूलक) तालिम, मनोविमर्श लगायतका सेवाहरू संरक्षित व्यक्तिलाई सहज र निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ । कुनै किसिमको जटिल स्वास्थ्य समस्या देखिएमा केश एकाईको निर्णय अनुसार स्वास्थ्य उपचार सेवा लगायत सबै सेवाहरू निःशुल्क प्रदान गरिने छ भने सरकारी सेवा सुविधालाई प्रभावितको सेवामा पहुँच पुऱ्याउन समन्वय गरिने छ ।

(छ) सेवामा निपुर्णता र निरन्तरता : शारीरिक, सामाजिक, आर्थिक, मनोसामाजिक पुनर्लाभका लागि प्रभावित व्यक्तिको पहुँच बृद्धि गर्न सेवा केन्द्रले निपुर्ण, निरन्तर र दिगो सेवा प्रदान गर्नेछ ।

(ज) प्रभावितको फरक आवश्यकता : प्रत्येक व्यक्तिको इच्छा, चाहना र आवश्यकता र फरक क्षमतालाई सम्बोधन गर्न प्रयत्न गरिनेछ । शारीरिक अवस्था र जटिलताका आधारमा विशेष सेवा प्रदान गरिने छ ।

(झ) प्रभावितको स्वेच्छा : सुरक्षा आवासले प्रभावित व्यक्तिलाई सेवा प्रदान गर्नु अगाडि प्रभावितले सो सेवा लिन निज इच्छुक छ वा छैन भन्ने वुझि सेवा लिन इच्छुक भएमा वा सेवा लिन सहमत भएमा मात्र सेवा पुऱ्याउनु पर्नेछ ।

(ञ) न्यूनतम मापदण्ड : प्रभावित व्यक्तिहरूको संरक्षणमा उपलब्ध गरिने सेवाहरू अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय स्तरका न्यूनतम मापदण्डहरूलाई ध्यानमा राखेर तय गरिनेछ ।

(ट) सेवामा निरन्तरता र दिगोपना : संरक्षित व्यक्ति, निजको परिवार वा समुदायमा पुनर्स्थापित नहुन्जेलसम्म मात्र सुरक्षा वासबाट सेवाहरू उपलब्ध गराइनेछ । तर सुरक्षा आवास केन्द्रमा सेवा लिन आएको १(एक) वर्षसम्म यस्तो सेवा एकपटकमा बढीमा तिन महिनाको लागि मात्र उपलब्ध गराइनेछ ।

(ठ) उपदफा (ट) मा जुनसुकै लेखिएको भएता पनि कुनै सेवाग्राहीलाई सो अवधि भन्दा बढिको आवश्यकता ठहर भएमा निजलाई अर्को सेवाका लागि माथिल्लो निकाय वा अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका वा निज बसोवास गर्ने स्थानीय तहको सिफारिसमा लेखी आएमा सोही बमोजिम आवासको व्यवस्था गरिनेछ वा अर्को सम्बन्धित निकायको रोहवरमा रिफर गरिनेछ ।

(ड) सुरक्षाको प्रत्याभुति : प्रभावित व्यक्तिहरू संरक्षणका लागि सुरक्षा आवासमा आईसकेपछि संरक्षित व्यक्तिको सुरक्षाको प्रबन्ध सुरक्षा वासले मिलाउनेछ । सुरक्षासँग सम्बन्धित सम्पूर्ण समन्वयात्मक कार्य सुरक्षा आवास केन्द्रले स्थानीय सरकार मातहतको महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा, सुरक्षा निकाय, अन्य आवश्यक सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी मिलाउनु पर्नेछ ।

(ढ) सूचना सम्प्रेषण : सुरक्षा आवासमा रहेका संरक्षित व्यक्तिहरूको परिचयात्मक विवरण गोप्य राखिने छ । संरक्षित व्यक्तिको वारेमा राज्य वा सरोकारवालाहरूले सूचना मागेको हकमा संविधान प्रदत्त गोपनीयताको हक प्रतिकूल नहुने गरी मात्र विवरण उपलब्ध गराइनेछ ।

(ण) सांस्कृतिक सम्मान : सुरक्षा आवासमा रहेका संरक्षित व्यक्तिहरुलाई जातजाती भाषाभाषी, वर्ग लिङ्गको आधारमा वा पीडा सम्बन्धी घटनाका आधारमा कुनै पनि किसिमको भेदभाव गरिने छैन तथा निजको भावनामा आँच आउने वा अपमानित हुने किसिमका शब्दको उच्चारण वा दुर्व्यवहार गरिने छैन।

(त) राजनीतिक अधिकार : सुरक्षा आवासमा रहेका प्रत्येक संरक्षित व्यक्तिले आफ्नो राजनीतिक अधिकारको प्रयोग गर्न पाउने छन् र निर्वाचनमा भाग लिन पाउने छन् ।

परिच्छेद २

४.सुरक्षा आवास केन्द्रका सरोकारवालाहरु

४.१. हिंसा प्रभावित महिलाहरु हिंसा प्रभावित भन्नाले हिंसामा पारिएको व्यक्ति भन्ने बुझिन्छ । महिलालाई खान लाउन नदिनु , कुटपीट गर्नु , घरबाट निकाला गर्नु, र मानसिक रुपमा पनि हानी नोक्सानी पुऱ्याने काम घर परिवारका सदस्य वा समुदायका अन्य व्यक्तिहरुका कारण घर तथा समुदाय छोड्न बाध्य पारिएको व्यक्तिलाई बुझ्नु पर्दछ । यस्तो अवस्थामा पुगेको व्यक्तिलाई खास गरी सुरक्षित वास अन्तर्गत हिंसा प्रभावित व्यक्तिको रुपमा लिइने छ । अर्को तिर घरै छोड्न प्रत्यक्ष रुपमा बाध्य नपारेको भए पनि त्यहाँ बसेर आफूलाई हिंसा गर्ने व्यक्ति विरुद्ध कानूनी तथा सामाजिक कारवाहीमा जाँदा असुरक्षित हुने अनुभूति गरी हिंसा प्रभावितले सेवाको माग गरेमा र ज्यानै खतरामा हुने सम्भावना रहेको अवस्थामा पनि सुरक्षित वासमा जानु पर्ने अवस्था रहन्छ । हिंसा प्रभावित व्यक्तिलाई अझ पीडा हुन बाट जोगाई सामाजिक रुपमा सहयोगको वातावरण तयार गर्ने, शारीरिक र मानसिक उपचार गर्ने, आफू विरुद्ध अपराध गर्ने व्यक्ति उपर कारवाहीमा जान सक्ने मानसिकता तयारी गर्ने र पीडक उपर कारवाहीको लागि वातावरण समेत तयार गर्ने जस्ता कार्यहरु सुरक्षित वासको समयमा गरिन्छ । अतः हिंसा प्रभावित महिलाहरु नै पहिलो सरोकारवाला हुन् भने उनीहरुको संगठन निर्माण गरिनु अर्को संगठित सरोकारवाला तयार गर्नु रहेको छ । यस्तो कार्यमा विभिन्न गै.स.स.हरु, सरकारी निकायहरु र स्थानिय निकायहरुको सहयोग लिनु पर्ने हुन्छ ।

४.२. महिला समुह, गै.स.स. तथा अन्य नेटवर्कहरु हिंसा प्रभावितका लागी सुरक्षा आवासको वातावरण तयारी गर्न महिला समुहको सहयोग अपरिहार्य हुन्छ । आफै पनि महिला समुहहरु महिला हिंसा विरुद्धमा संघर्षरत रहेका हुन्छन् । महिला समुहले नै सुरक्षा वासको आवश्यकतालाई औल्याएको हुन् । महिला समुहहरु, नागरिक समानताका लागि प्रयासरत संगठीत संस्था हो । यस्ता समुहहरु महिलाहरुको आत्म सम्मान, स्वस्थ, शिक्षा, जस्ता अधिकारहरुको उपभोग गर्न विद्यमान नीति तथा कानुनले सुनिश्चित गरेका व्यवस्था उपर पहुँच स्थापित गर्न खोजिरहेका हुन्छन् । त्यसै गरि विभिन्न नेटवर्क समुह तथा गै.स.स.हरुले उनीहरुका कार्यलाई सहयोग पुऱ्याउनु पर्ने दायित्व हुन्छ । गै.स.स. तथा नेटवर्क समुहहरुले महिला समुहहरुको गठन गर्न, उनीहरुका कार्यहरुलाई सृजनात्मक बनाउन, विभिन्न सहयोगहरु उपलब्ध गराई रहेका हुन्छन् । सुरक्षा वासको अवधारणा नितान्त रुपमा महिलाहरुको सहयोगी संयन्त्र भएकोले महिला समुहहरुले यसको दीगो विकासको लागि प्रयास गरिरहनु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ । किनभने महिला विरुद्धका हिंसात्मक कार्य कहली लाग्दो रुपमा बढी रहेको छ ।

हिंसाबाट प्रभावित भई उम्कन सफल रहेका महिलाहरु र महिला हिंसाको विरुद्धमा लामो समय सम्म काम गरिसकेको व्यक्तिहरुले हिंसा प्रभावितका लागि मेलमिलापका लागि सहजीकरण तथा कानुनी कारवाहीमा सहजीकरणमा सहयोग गर्न सक्दछन् । यस्ता सहजकर्ता समुदायमा आधारित समुदायको आवश्यकतामा तयार भएका हुन्छन् । यो कुनै निश्चित निकायमा दर्ता भएर वा नभईकन पनि क्रियाशिल रहन सक्छन ।

४.३. स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अन्तर्गत नगरपालिका र गाउँपालिकाहरुलाई स्थानिय रुपमा समावेशी विकास, लक्षित समुह(केन्द्रित) कार्यक्रम र जनसहभागितामा आधारित भौतिक निर्माणका परियोजनाहरु संचालन गर्ने, स्थानिय स्रोतहरुको परिचालन गर्ने र दिगो विकास एवं स्वावलम्बनता तर्फ अग्रसर गराउने दिर्घकालिन कार्यक्रमहरु संचालन गर्न सक्ने अधिकार रहेको छ । महिलामाथि हुने हिंसा भनेको समविकासको बाधक मात्र होईन कि महिलाहरुको आत्मसम्मान माथिको चोट पनि हो । हरेक नागरिकको आत्मसम्मानलाई मानव अधिकारको सिद्धान्तले प्रमुख अवयवका रुपमा ग्रहण गरेको छ । त्यसकारण आत्मसम्मानमाथिको चोटलाई मानव अधिकारको उच्च स्तरको हनन पनि मानिन्छ । मानवअधिकारको उपयोग गर्ने वातावरण सृजना गर्नु स्थानिय सरकारको प्रमुख दायित्व रहेको हुदाँ हिंसा प्रभावितलाई समावेशी विकासको मुल प्रवाहमा ल्याउनका लागि सुरक्षा वासले अवसर प्रदान गर्ने हुदाँ स्थानीय सरकारको सक्रियता अपरिहार्य रहन्छ ।

४.४.सम्बद्ध सरकारी निकायहरु, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, इलाका प्रहरी, वडा प्रहरी कार्यालय, जिल्ला अदालत, जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यालय आदि पर्दछन् । कहिलेकाही समस्याको प्रकृति अनुसार अन्य कार्यलयसँग समेत सरोकारको विषय हुन सक्छ जस्तै घाउ जाँच गराउदा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, व्यवसायिक पशु पालन सिप विकासका लागि जिल्ला पशु विकास कार्यालय आदि । यी कार्यालयहरुले सुरक्षा वासमा आश्रित रहेका प्रभावितहरुका लागि प्रत्यक्ष सेवा लिनका लागि सहयोग पुऱ्याउन र पिडकलाई कारवाहीका दायरा भित्र ल्याउन आफ्नो कार्य क्षेत्रमा नै रहेर सहयोग पुऱ्याउन सक्छन् । कानून पालना तथा नागरिक अधिकारको उपभोग गर्ने वातावरण तयार गर्नको लागि पहरेदारको रुपमा रहेका यी निकायहरुको भूमिका त अझ महत्व पूर्ण हुन्छ । नागरिकका गुणस्तरिय जीवन वाँचन पाउने अधिकारको प्रत्याभुत गराउन यस्ता सरकारी निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्यको आवश्यकता देखिन्छ । सरकारी निकायहरुबाट हिंसा प्रभावितलाई आर्थिक, कानुनी र सामाजिक सहयोगको वातावरण उपलब्ध गराउन सकेमा हिंसा प्रभावितको अधिकारलाई संस्थागत विकास गर्न टेवा पुग्ने हुन्छ । हिंसा प्रभावितहरुको अधिकार सुनिश्चितताका लागि बहुपक्षिय संयन्त्रहरुको सहयोग अपरिहार्य रहेको हुन्छ ।

४.५. राजनीतिक दलहरु निर्वाचन पद्धतीबाट छानिएका जनप्रतिनिधिहरुले कानून तथा नीतिहरुको निर्माण गर्ने, स्रोतको विनियोजन गर्ने, नागरिकको जीवन तथा सम्पति रक्षाको लागि सुरक्षा दिन राज्यलाई जिम्मेवार बनाउने नीति, कार्यक्रम र संरचनाहरुको निर्माण गर्ने दृष्टिकोण तयार गर्नु पर्दछ । राजनीतिक दलहरुले हिंसा प्रभावितलाई राज्यले संरक्षण दिनु, उनीहरुलाई अन्याय गर्ने दोषी उपर कानुनी कारवाही गर्नु राज्य संयन्त्र प्रेरित र वातावरण निर्माण गर्न सहजीकरण गर्दछन्। उनीहरुले कानुनी शासनको मुल मर्मलाई स्वलित नगराई वरु सरकारी संयन्त्रलाई जिम्मेवार बनाउन सहजीकरण गराउनु

पर्ने हुन्छ । स्थानिय ,प्रदेश तथा केन्द्रिय प्रणालीहरुमा राजनीतिक दलहरुको आ-आफ्नो हैसियत र जिम्मेवारी रहेका हुन्छन् । उनीहरुको घोषणा पत्र तथा राजनीतिक दस्तावेजहरुमा अधिकार विहिनहरुको अधिकार प्राप्तीका लागि सहजीकरण गर्ने प्रतिवद्धता रहेको हुन्छ भने त्यसका लागि अनुकूल वातावरण बनाउनु उनीहरुको दायित्व रहेको हुन्छ ।

५.सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र संचालनको प्रकृति :

५.१. अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका कार्यालयको स्वीकृतिमा गैर नाफामुलक संस्था आसमान नेपालको व्यवस्थापनमा संचालन :

घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) नियमावली २०६७ को अनुसुची ५ को ढाँचामा दफा ९ वमोजिमको मापदण्ड अनुसार सुरक्षा वास सेवा केन्द्र संचालन गर्न अनुसुची ६ वमोजिमको स्विकृति लिई गैर सरकारी संस्थाहरुले आफ्नो स्रोतहरुवाट संचालन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । संगै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले समेत स्थानीय सरकारवाट स्विकृति लिई सुरक्षा वास सञ्चालन गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । यस अनुरूप अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको स्वीकृति लिई अनुगमन तथा समन्वय गर्ने जिम्मेवारी स्थानीयतह अर्न्तगत महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखालाई तोकिएको र समग्र जनउत्थान केन्द्र, आरेक नेपाल, महिला मानव अधिकार रक्षक संजाल, मानव अधिकार संरक्षण केन्द्र संजालको व्यवस्था अर्न्तगत रही सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र संचालन गरिनेछ । राष्ट्रिय मापदण्डका आधारमा यो निर्देशिकाहरु तयार गरिएको छ । नेपालको संविधानले महिलाहरुलाई हिंसा मुक्त भएर बाँच्न पाउने अधिकार दिएको छ । संविधानले पहिलो पटक महिलाको अधिकार, बालबालिकाको अधिकार र पीडितको अधिकारको व्यवस्था गरी हिंसा तथा अपराधवाट पीडित महिला, बालबालिका तथा व्यक्तिहरुको अधिकार सुनिश्चित गरेको छ ।

संविधानले सुनिश्चित गरेको अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले दुईवटा महत्वपूर्ण ऐनहरु ल्याएको छ :

अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ र

बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ ।

यी दुवै विशेष ऐन हुन् । त्यसै गरी, मुलुकी अपराध संहिता, २०७४ ले पनि पीडितको क्षतिपूर्तिको अधिकारलाई सुनिश्चित गरेको देखिन्छ । यसका अतिरिक्त नेपालको संविधान लागू हुनुअघि पनि घरेलु हिंसा, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारवाट पीडितको अधिकार सुनिश्चित गर्न घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ ले पनि पीडितको हक अधिकार संरक्षण सम्बन्धी केही अधिकारहरु स्थापित गरेका थिए । महिला विरुद्ध हुने कसूर तथा अपराध पीडितलाई न्यायको पहुँचसम्म पुऱ्याउन विभिन्न न्यायिक निकायहरु प्रहरी, सरकारी वकिल, अदालत, सेवा प्रदायक निकाय तथा स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल, अस्पताल अर्न्तगत स्थापित एकद्वार सङ्कट व्यवस्थापन केन्द्र, सेवा केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्र, विभिन्न कोषहरुजस्ता संघ-संस्थाहरु कार्यरत रहेका छन् । त्यसै गरी, सेवा प्रदायक पेशाकर्मीहरु जस्तो: वकिल, डाक्टर/स्वास्थ्यकर्मी, मनोविमर्शकर्ता, सामाजिक कार्यकर्ता तथा जनप्रतिनिधिहरु, सेवा प्रदायक संघ-संस्थाहरुको भूमिका

पनि अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ । यस परिच्छेदमा ती निकायहरूको परिचय र पीडितलाई न्यायको पहुँचमा पुऱ्याउन तथा न्याय प्रदान गर्न उनीहरूको भूमिका के हो भन्ने बारेमा चर्चा गरिएको छ ।

५.२. सुरक्षा आवासको अनुगमन तथा समन्वय : मुल रूपमा महिला सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको अनुगमन तथा समन्वय गर्ने जिम्मेवारी स्थानिय सरकारको महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखालाई हुने छ भने घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐनको दफा ११ अनुसार सेवा केन्द्र संचालनका लागी सेवा कोषको व्यवस्था गरिने छ । जसमा नेपाल सरकार, स्वदेशी तथा विदेशी संस्थावाट प्राप्त रकम र अन्य स्रोतवाट स्थानिय स्तरमा सेवा केन्द्र संचालन गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ । स्थानिय निकायहरूले महिला लक्षित कार्यक्रमवाट सेवा कोषको व्यवस्थापन गरी गैर सरकारी संस्थाहरूको सहकार्यमा संचालन गर्न सक्ने व्यवस्था सुरक्षा वास सम्बन्धि राष्ट्रिय निर्देशिकाले व्यवस्था गरी सार्वजनिक एवं निजी क्षेत्रको साभेदारीमा सुरक्षा वास सेवा केन्द्र संचालन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । यसरी संचालन हुने सुरक्षा वास सेवा केन्द्रमा जिल्ला स्तरका विभिन्न सेवा प्रदाय निकायहरू, महिला अधिकारका क्षेत्रमा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू र निजि क्षेत्र (सामाजिक उत्तरदायित्व) को संयुक्त प्रयासमा बहुपक्षिय सरोकारवालाहरूलाई जिम्मेवार बनाउने गरी संयन्त्र निर्माण गर्न सकिने छ ।

६. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रका न्युनतम मापदण्डहरू :

घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६ अर्न्तगत सञ्चालन हुने सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको न्युनतम मापदण्ड तोकिएको छ भने आफ्नो स्रोतले भ्याए अनुसार उच्चतम प्रयोग गर्ने कम्तिमा तपसिल बमोजिमको मापदण्डलाई भने अख्तियार गर्नु पर्ने हुन्छ ।

६.१. परिसर (आवास गृहको परिसर देहाय बमोजिम हुनेछ)

- ◆ चारैतिर भट्ट कोही प्रवेश गर्न नसक्ने गरी तारवार वा कम्पाण्डले घेरिएको हुनु पर्नेछ ।
- ◆ हाता भित्र पर्याप्त हावा खेल्ने र घाम लाग्ने गरी खुल्ला ठाँउ हुनु पर्नेछ ।
- ◆ आवागमन नियन्त्रण गर्न सकिने गरि बलियो प्रवेशद्वारको व्यवस्था गरि पहरेदारको व्यवस्था हुनु पर्दछ
- ◆ सुरक्षाको उच्चतम व्यवस्था मिलाई सुरक्षाको अनुभूति सेवाग्राहीलाई गराईनु पर्नेछ ।

६.२. आवास गृह (हिंसा प्रभावितलाई स्वास्थ्य र पर्याप्त स्थान सहितको सुरक्षित आवास देहाय बमोजिमको हुनुपर्ने छ)

- ◆ पर्याप्त हावा खेल्ने र प्रकाश सहितको कोठाहरूको व्यवस्था हुनेछ ।
- ◆ राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारको प्रति व्यक्ति ५० वर्ग फिट दुई भन्दा बढी प्रभावितको हकमा ६४ वर्ग फिट हुने गरी कोठाहरूका क्षेत्रफलको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- ◆ प्रत्येक सेवाग्राहीको लागि छुट्टै अलग अलग खाटको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- ◆ सुत्केरी, असक्त तथा बिरामी हिंसा प्रभावित लागी अलगगै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

- ◆ काखमा वच्चा सहितका प्रभावितका लागि अलगगै सुविधाजनक सुत्ने खाट व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- ◆ प्रयाप्त पानी सहितको स्नानघर, कपडा सुकाउने स्थान, शौचालय लगायतका सरसफाईका अन्य सामाग्रीहरु र फोहरमैलाको उचित विसर्जनको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।
- ◆ मनोरञ्जन, अर्न्तक्रिया र आमोद प्रमोदका छुट्टै कक्ष लगायत साभ्ना संचारका लागि टेलिफोन, टेलिभिजन आदिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । पत्रिका तथा आधारभुत शिक्षाका लागी सानो वाचनालयको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।
- ◆ वलात्कार लगायतका जोखिमपुर्ण आक्रमणवाट उम्कन सफल सेवाग्राहीको उपचार र केश फारम लगायतको मनोसामाजिक विमर्श व्यवस्थाको गोप्य कक्षको व्यवस्था गरिनु पर्दछ तर एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्रको व्यवस्था भएका जिल्लामा भने अस्पतालमा नै गरिने छ ।
- ◆ सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको गोप्यताका लागी केश एकाईले सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने छ । आवश्यकता महसुस भएका समयमा सुरक्षा प्रयोजनका लागि नियमित गस्तीका लागि नेपाल प्रहरीको सहयोग लिईने छ ।

६.३. हिंसा प्रभावितका लागि खाना तथा खाजाको व्यवस्था

- प्रत्येक सेवाग्राहीको लागि बिहान, दिउँसो र बेलुकीको सफा र पोषणयुक्त खाना तथा खाजाको व्यवस्था गरिनेछ । सेवाग्राहीका लागी बिहान हल्का चिया सहितको वयस्क मानिसका लागि चाहिने रु. ५०/- वरावरको नास्ता वाट सुरु हुन्छ भने दिउँसो भात, दाल, मौसम अनुसारको तरकारी र अचार सहित बेलुकी सोही अनुसार दैनिक व्यवस्था गरिनेछ । प्रति वयष्क व्यक्ति प्रति दिन रु. ३५० मा नवहने गरी व्यवस्था गरिन्छ ।
- बेलुकी सेवाग्राहीको चाहना अनुसार गहुँको रोटी वा दाल, भात, तरकारी र अचारको व्यवस्था गर्न सकिन्छ भने हप्तामा एक पटक मासुको व्यवस्था हुनेछ र मासु नखानेका लागि मौसम अनुसारको फलफूलको व्यवस्था गरिनेछ । विशेष अवस्था वाहेकका प्रभावितलाई मासिक रुपमा मेसको मेनु व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार गरिनेछ ।
- सुत्केरी, गर्भवती, विरामी सेवाग्राहीको शारीरिक आवश्यकता हेरी अतिरिक्त पोषणका छुट्टै व्यवस्था गर्नु पर्दछ । त्यसका निम्ति कस्ता पोषण र कति खर्च गर्न सक्ने जस्ता विषयमा केश युनिटले निर्णय गरी व्यवस्थापन समितिबाट अनुमोदन गराउनु पर्दछ ।

६.४. लत्ता कपडाको व्यवस्था

- प्रभावितलाई वस्नका निम्ति विछ्यौना लगायत मौसम अनुसारको कपडा सेटको व्यवस्था गरिनेछ र उक्त सेट अन्तर्गत डस्ना, सिरक, तन्ना र सिरानी जस्ता कपडाहरु समेटिने छन् ।
- आफ्नो कोठाको सफाई, कपडा धुलाई प्रभावित स्वयम्ले गर्नु पर्दछ र सोका लागि भाडु, सरफ, सावुनको व्यवस्था मासिक रुपमा सुरक्षा वास सेवा केन्द्रले व्योहोर्ने छ ।

- केश युनिटले आवश्यक ठानेको अवस्थामा एकसरो लगाउने कपडाको व्यवस्था गर्न सक्नेछ । प्रति प्रभावितका लागि एक सरो कपडा रु. १२००/- मा नवहने गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ । त्यसै गरि विभिन्न शुभेच्छुकवाट प्राप्त हुने सफा र काम लाग्ने कपडा संकलन गरि स्टोर गरि राख्नु पर्दछ जो आपत्कालिन अवस्थामा हिंसा प्रभावितलाई उपयोगी हुन सक्छ ।

६.५. नियमित स्वास्थ्य जाँच तथा उपचार

- हिंसा प्रभावितको नियमित मासिक स्वास्थ्य जाँच तथा उपचार सुरक्षा वास सेवा केन्द्रमा अ.न.मी. वाट गराईने छ । निजलाई गम्भिर स्वास्थ्य समस्या देखिएमा आवश्यकता अनुसार मेडिकल डाक्टरको सिफारिसमा विपेश जाँच तथा उपचारको व्यवस्था मिलाईन्छ ।
- सेवाग्राहीको सबै उपचार निःशुल्क गरिने भए पनि ऐन अनुसार निजलाई भराईने औषधी खर्चको क्षतिपूर्ति वापतको रकम पिडकवाट प्राप्त हुने व्यवस्था भएमा अदालतवाट आदेश भएका बखत पिडकवाट असुल गर्न सकिनेछ ।

६.६. दैनिक सरसफाइ सामग्रीहरु

- सेवाग्राहीका लागि दाँत माभ्ने ब्रस, टुथपेष्ट, नुहाउने सावुन वा स्याम्पो, लुगा धुने पाउडर तथा सावुन कपालमा लगाउने तेल काईयोको व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।
- मासिक रक्तश्रावको बेला लगाउने प्याड लगायतका दैनिक आवश्यक सामग्रीहरु एक महिनाको लागि उपलब्ध गराईनेछ ।

६.७. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको दैनिक कार्यतालिका :-

- सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रमा सेवा लिने सेवाग्राहीहरुको आफ्नो दैनिक कार्यतालिका सबैले देख्ने गरी टाँस गरिएको हुनेछ र सोहि अनुसार सबैले गर्नु गराउनु पर्ने छ । आफ्नो हैसियत तथा कुनै किसिमको संभौता गरिने छैन तर असक्त, विरामी तथा सुत्केरीहरुका लागी सेवा केन्द्र प्रमुखले विचार गरी व्यवस्था मिलाउने छन् ।

७. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रवाट हिंसा प्रभावितले सेवा प्राप्त गर्न पुग्नु पर्ने योग्यता :

देहायका अवस्थाका हिंसा प्रभावितहरुले सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रवाट सेवा लिन योग्य हुने छन् ।

- घरेलु हिंसा, यौन दुर्व्यवहार र यातनावाट घरवाट निकाला गरिएका महिलाहरु,
- सरोकारवाला निकायले हिंसा पिडित वा प्रभावित भनि सिफरिश गरिएका महिला तथा बालिका
- नेपाल प्रहरी महिला सेल वा प्रहरी कार्यालयवाट हिंसा प्रभावित भनी ठहर गरिएका महिला तथा बालिकाहरु,
- लैंगिक हिंसा फोकल साभेदार नेटवर्कका सदस्यहरुले सिफरिश गरेका हिंसा प्रभावित वा निजहरुले सुरक्षित वासमा राखेका महिलालाई कुनै हिसावले दवाव र जोखिम आई उक्त स्थानमा राख्न उपयुक्त छ भन्ने ठहर भएका महिलाहरु,

- मनोसामाजिक विमर्शका क्रममा विशेष संरक्षण र हेरचाहको आवश्यक छ, भनी मनोविमर्श केन्द्र, पारालिगल समिति वा घरेलु हिंसा उजुरी केन्द्रहरूले सिफारिस गरेका उच्च जोखिमका प्रभावितहरू वा महिलाका क्षेत्रमा क्रियाशिल अन्य मनोविमर्श कर्ताले सिफारीस गरेका महिला, किशोरी तथा बालिकाहरू,
- कुनै किसिमले नशालु पदार्थको सेवन गराई होस गुम्न वाध्य वा भुक्त्यान पारिएका वा अलपत्रमा परेका बालिका, किशोरी र महिलाहरू भनी नेपाल प्रहरीले बुझाएका प्रभावितहरू,

नोट : कडा खालका मानसिक रोग र जोखिमयुक्त संक्रमण रोग भएका महिलाहरूलाई यस सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रमा राखिने छैन ।

८. हिंसा प्रभावित महिलाहरूको निम्न आधारभुत आवश्यकताका सेवाहरू मात्र प्रदान गरिने छ ।

- घरेलु हिंसा र महिला माथि भएका अन्य हिंसाबाट प्रभावितहरूको विवरण लगत राख्ने ।
- शरिरमा लागेको चोटपटकको औषधि उपचार ।
- पिडितलाई आवश्यकता अनुसार सामाजिक मनोविमर्श सेवा ।
- न्यायमा पहुँच अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कानुनी परामर्श सहितको सेवा ।
- कानुनी कार्यवाहीका लागि सम्बन्धित निकायहरूसंग समन्वय र सर्म्पर्क सेवा ।
- सेवा प्राप्त गरी सकेका हिंसा प्रभावितहरूको अनुगमन र फलोअप सेवा ।
- सेवा प्राप्त प्रभावित महिलाहरूको हक तथा कानुनी अधिकारको उपभोग, पारिवारिक पुर्नमिलन, सामाजिक पुर्नस्थापनाका लागि समुदायस्तरमा सहजीकरण सेवा ।
- प्रभावित महिलाको पहुच स्थापनार्थ जिल्ला स्तरीय सेवा प्रदायहरू माभू जनवकालत गर्ने ।
- प्रभावित महिलाहरूकोमाग र चाहनाहरूको लेखाजोखा गरी आयआर्जनका लागि सिप विकास तालिम र जीविकोपार्जनका लागि लघु बिऊ पुँजीहरूको व्यवस्थाको लागि पहल गर्ने ।
- अति बिपन्न प्रभावित महिलाको लागि घर बिकास अनुदानको लागि आर्थिक सहायताको खोजी गर्ने ।
- जिल्ला अस्पताल, स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय र जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालयसंग समन्वय गरी हिंसा पीडितको उपचारमा सहजीकरण गर्ने ।

९. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रमा सेवा लिने हिंसा प्रभावितहरूलाई तुरुन्तै र प्रभावकारी सेवा दिनका लागि बढिमा सात सदस्य रहने गरी केश युनिटको गठन गरिने छ ।

१. व्यवस्थापन समितिका संयोजक (गा.पा. अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि)- संयोजक
२. मनोसामाजिक मनोविमर्शकर्ता - सदस्य
३. कानुन अधिकृत वा अधिवक्ता - सदस्य
४. महिला,बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा प्रमुख/प्रतिनिधि - सदस्य
५. सुरक्षाआवास केन्द्रको इन्चर्ज वा प्रमुख - सदस्य सचिव

केश युनिटको संख्या महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको अभियान कार्यक्रमले तोकेका अन्य सदस्यहरूलाई निजको विशेषज्ञता र रुची अनुसार यस ईकाई वा युनिटमा समावेश गर्न सकिने छ । यस युनिट वा ईकाईले यस निर्देशिकाको दफा १० बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्ने छ ।

१०. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रलाई संचालनमा बहुपक्षिय संयन्त्रलाई जिम्मेवार बनाउनका लागी व्यवस्थापन समिति तथा हिंसा प्रभावितलाई तुरुन्त र प्रभावकारी रूपमा सेवा प्रदान गर्न केश युनिट (ईकाई) का केहि काम कर्तव्य र अधिकारहरू तोकिएका छन् ।

१०.१. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र व्यवस्थापन समितिका काम,कर्तव्य र अधिकार :

(क) सुरक्षा आवासको सुरक्षा, संरक्षण र दैनिक व्यवस्थापनका लागी समन्वय गर्ने ।

(ख) सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको दिगो संचालनका स्रोत तथा साधनको व्यवस्थापन गर्न सरकारका मातहतका निकायहरू र स्थानिय सरकारहरूसंग समन्वय र सम्बन्ध विस्तार गर्ने ।

(ग) निर्धारित प्रकृयावाट सम्प्रेषित प्रभावित महिलाका लागी स्वीकृत मापदण्ड अनुसार सेवा प्रदान गर्न अनुगमन तथा पृष्टपोषण प्रदान गर्ने ।

(घ) सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रमा सेवा लिने सेवाग्राहीलाई बहुपक्षिय संयन्त्रका स्रोतमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न सहजीकरण गर्ने ।

(ङ) जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला सरकारी वकिल र नेपाल वार एशोशिएसनसंगको समन्वयमा हिंसा पिडितको न्यायिक उपचारमा सहजीकरण गर्ने ।

१०.२. केश युनिट (ईकाई) को काम कर्तव्य र अधिकार :-

हिंसा प्रभावित महिलाहरूको तत्कालिन अति आवश्यक सेवाहरू केश युनिटले निम्नानुसार प्रदान गर्नेछ ।

(क) घरेलु हिंसा र महिला माथि भएका अन्य हिंसावाट प्रभावितहरूको प्रगति विवरण लगत राख्ने ।

(ख) सुरक्षित आवासमा रहेका हिंसा प्रभावित महिलाहरूको चोटपटकको औषधि उपचार गर्न पहल कदमी लिने ।

(ग) पीडितलाई प्रदान गरिएको सामाजिक मनो-विमर्श सेवाको गुणात्मक अनुगमन गर्ने ।

(घ) न्यायमा पहुँच अभिवृद्धिका लागी आवश्यक कानुनी परामर्श सहितको सेवा दिन समन्वय वा सहकार्य वा आफै प्रदान गर्न अग्रसरता लिने ।

(ङ) कानुनी कार्यवाहीका लागी सम्बन्धित निकायहरूसंग समन्वय र सम्पर्क सेवाका लागी रिफर गर्ने ।

(च) सेवा प्राप्त गरी सकेका हिंसा प्रभावितहरूको अनुगमन र फलो-अप सेवाको योजना निर्माण गर्ने र त्यसको कार्यान्वयनमा अग्रसरता लिने ।

(छ) सेवा प्राप्त प्रभावित महिलाहरूको हक तथा कानुनी अधिकारको उपभोग, पारिवारिक पुर्नमिलन, सामाजिक पुर्नस्थापनाका लागी समुदायस्तरमा सहजीकरण सेवा उपलब्ध गराउन नेतृत्व प्रदान गर्ने ।

(ज) प्रभावित महिलाहरूको माग र चाहनाहरूको लेखाजोखा गरी आयआर्जनका लागी सिप विकास तालिम र जीविकोपार्जनका लागी लघु बिऊ पूँजीहरूको व्यवस्थाको लागी पहल गर्ने ।

११. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको क्षमता र सेवाग्राहीहरुको चापको व्यवस्थापन :

(क) सुरक्षा आवासको क्षमता व्यवस्थापन समितिको राय सुभाब अनुसार समितिले निर्धारण गरे अनुसार हुनेछ ।

(ख) सुरक्षा आवासको क्षमता निर्धारण गर्दा स्थानीय आवश्यकता, उपलब्ध स्रोत साधन, सुविधा तथा व्यवस्थापकीय क्षमताको आधार, अनुभव र उपलब्धीका आधारमा व्यवस्थापन समितिले पछिल्ला वर्षहरुमा क्रमशः थप गर्दै लैजानेछ ।

(ग) सुरक्षा आवासमा भौतिक सुविधा, उपलब्ध स्थान र सेवा प्रवाहको क्षमता हेरी व्यवस्थापन समितिले तोकेको संख्याभन्दा बढी संख्यामा प्रभावितहरुलाई राख्न हुँदैन । संख्या बढन गएको अवस्थामा अन्य सुरक्षा वास सेवा केन्द्रहरुमा रिफर गर्न सकिन्छ ।

(घ) यदि आकस्मिक रूपमा प्रभावितहरुको संख्या बढन गई थप संख्यामा राख्न परेमा बैकल्पिक सेवा बारे योजना बनाई व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृति प्राप्त भए अनुसार गर्नु पर्दछ ।

१२. हिंसा प्रभावितलाई सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रबाट प्रदान गरिने सेवा वा सेवाका क्षेत्रहरु : तपसिल बमोजिमका सेवाहरु हिंसा प्रभावितहरुले निःशुल्क दावी गर्न सक्नेछन् ।

(क) स्वास्थ्य सेवा तथा उपचार

- ◆ प्रभावितको स्वास्थ्य सम्बन्धि विवरण सकलन, शारीरिक जाँच र औषधी उपचार
- ◆ शारीरिक चोट पटकको उपचार र चिकित्साकीय जाँच
- ◆ कानुनी प्रमाणको लागि स्वास्थ्य परीक्षण
- ◆ गर्भ परीक्षण तथा आकस्मिक परिवार नियोजनका साधन उपलब्ध गराउने
- ◆ यौन जन्य संक्रमण, एच.आई.भी. परीक्षण तथा परामर्श सेवा
- ◆ आवश्यकता अनुसार प्रदान गरिने अन्य महिला स्वास्थ्य जाँच तथा परीक्षण सेवाहरु

(ख) मनोसामाजिक मनो-विमर्श सेवा (घरेलु हिंसा र लैङ्गिक हिंसाबाट प्रभावितको अवस्था अनुरूप मनो-विमर्श सेवा)

- ◆ सेवा प्रदायक कर्मचारीलाई मनो-विमर्श सेवा र तालिम
- ◆ मनोसमस्यामा औषधिको आवश्यकता चाहिने प्रभावितलाई रेफर (प्रेषण)

(ग) कानुनी परामर्श तथा सेवा

- ◆ कानुन व्यवसायीद्वारा हिंसा पिडितलाई निःशुल्क परामर्श तथा कानुनी उपचार सेवा
- ◆ जिल्ला सरकारी वकिल, नेपाल वार एशोशियसन वा अन्य गैरसरकारी संस्थाहरुको समन्वयमा निशुल्क कानुनी सहयता सेवाका लागि समन्वय र फलोअप सेवा
- ◆ रीट लगायतका कानुनी उपचारका लागि कानूनी कारवाही सेवा
- ◆ प्रहरी कार्यालयहरुमा गरिने सहजीकरण तथा लविङ्ग

(घ) सिप तथा उद्यमशिलता विकास तालिम र विऊ पुँजी

- ◆ हिंसा प्रभावितले आफ्नो ईच्छा, चाहना र स्थानीय बजारको माग बमोजिम आफ्नो जीविकोपार्जनलाई सहयोग मिल्ने गरी सिप विकासका तालिममा सहभागी गराउनु पर्नेछ ।
- ◆ सिप विकासको तालिम प्याकेज घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिले तयार गरे बमोजिम हुनेछ
- ◆ हिंसा प्रभावितहरूको व्यक्तित्व विकास र आत्मविश्वास बढाउने किसिमका अन्य तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

(ङ) सूचना, शिक्षा र सशक्तिकरण

- ◆ सुरक्षा आवास, स्थानीय निकाय, विभिन्न गैर सरकारी संस्था र नागरिक समाजहरूको समन्वयमा हिंसा प्रभावितहरूको सञ्जाल निर्माण गर्दै हिंसाको रोकथाम र निराकरणका लागि सूचना र शिक्षाका कार्यक्रम मार्फत आम सचेतिकरण गरिनेछ ।
- ◆ रेडियो कार्यक्रम, होडिङ बोर्ड, ज्याली, सडक नाटक, हिंसा प्रभावितलाई सहयोग गर्ने संस्था वा निकायहरूको रोष्टर पत्रको वितरण, गीति कार्यक्रम र पोष्टरिङ् जस्ता कार्यक्रम गर्न सकिनेछ ।
- ◆ हिंसा प्रभावितको माग र पीडकको व्यवहारलाई मध्यनजर राख्दै हिंसाको पुनः उच्च जोखिम रहेका स्थानहरूमा निगरानी समुह निर्माण गरी हिंसा प्रभावितको सहयोगका लागि परिचालन गर्न सकिनेछ ।

(च) पारिवारिक पुर्नमिलन र सामाजिक पुर्नस्थापना

- ◆ सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रबाट सेवा लिने हिंसा प्रभावितहरूलाई पारिवारिक पुर्नमिलन गर्नका लागि सेवा केन्द्रका वार्डेन, सामाजिक परिचालकले परिवारका सदस्यहरूसंग प्रयास गर्नु पर्दछ । त्यसै गरि अदालत तथा अन्य सामाजिक मेलमिलाप पद्धतीद्वारा हिंसा प्रभावितलाई सामाजिक पुर्नस्थापनाको प्रयास गरिनु पर्दछ ।
- ◆ आत्मासम्मान पुर्ण जिविकोपार्जनका अवसरहरूका पहिचान गर्न हिंसा प्रभावितहरूको समुह निर्माण गर्ने वा सहकारी गठन गर्ने वा उद्यमशिलता तर्फ विकासको प्रयास गरिन्छ ।
- ◆ किशोरी तथा बालिकाहरूका लागि औपचारिक तथा प्राविधिक शिक्षा वा सिप हासिल गर्न प्रयास गरिनु पर्दछ भने सम्बन्धित स्कूल वा शिक्षालयमा हौसला प्रदान गर्ने वातावरण तयार गर्नु पर्दछ । छात्रवृत्तिको स्किममा औपचारिक शिक्षाको अवसर प्रदान गरिन्छ ।
- ◆ व्यवस्थापन समितिको समन्वयमा अन्य संघ संस्थाहरूलाई जीवन उपयोगी सिप तथा जिविकोपार्जनमा सहयोग हुने गरि सिफारिश गर्न सकिन्छ । नवजात तथा साना शिशुहरू जो आमाले आफु राख्ने अवस्था नभएमा वा नचाहेको अवस्थामा व्यवस्थापनका लागि बाल संगठन वा अन्य संस्थाहरूको औपचारिक पत्राचार एवं समन्वयमा मात्र गर्नु पर्दछ ।

(छ) अभिलेखिकरण

◆ सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रमा सेवा लिने आउने हिंसा प्रभावितहरुको अभिलेखीकरण गरिनेछ ।
हिंसा प्रभावितहरुको अभिलेखीकरण अनुसूची बमोजिम राख्नुपर्नेछ ।

◆ हरेक हिंसा प्रभावितको अलग अलग फाईल खडा गरिने छ र निजको पुर्नस्थापना भई सके पछि फाईल बन्द गरि गोप्य किसिमले राखिनेछ ।

◆ हिंसा प्रभावितहरुको व्यक्तिगत सुचना उसको मन्जुरी विना कुनै पनि हालतमा केश युनिटका सदस्यहरु भन्दा बाहिर दिईदैन । तर समग्र केशहरुका प्रकृति र अवस्थाहरुका वारेमा प्रभावितका हितमा लविङ्ग गर्नका लागी प्रयोग गर्न भने सकिनेछ ।

◆ सुरक्षावास सेवा केन्द्रको प्रतिवेदन त्रैमासिक रुपमा सम्बन्धित पालिकामा नियमित रुपमा प्रदान गरिने छ

◆ व्यवस्थापन समितिमा रहेको संघसंस्थाको अर्न्तगतको डाटाबेश युनिटलाई हरेक महिनाको पहिलो हप्ता भित्रै अगाडीको महिनाका सबै डाटाहरु अनिवार्य रुपमा ई-कपीमा ईमेल गरी सक्नु पर्दछ ।

१३. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रका निम्ति जनशक्ति परिचालन सुरक्षा आवासमा देहाय बमोजिमको पुर्ै प्रशिक्षित जनशक्ति परिचालित हुनेछन्।

(क) एक जना सुरक्षा आवास प्रमुख जसले विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय, निजी फर्म वा व्यक्तिसंग समन्वय र सहकार्यका लागि सम्पर्क व्यक्तिका रुपमा दैनिक सुरक्षा वासको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ ।

(ख) कम्तिमा एक जना चौकिदार जसले राती र दिनमा सेवा पुर्न्याउने व्यवस्था गर्नेछ ।

(ग) एक जना भान्सेको व्यवस्था हुनेछ, जसले खाद्यसुरक्षा, सरसफाई र खानाको व्यवस्था गर्नेछ,

(घ) नियमित स्वास्थ्य जाँचका लागि जिल्ला अस्पताल वा स्थानीय तहको प्रत्यक्ष निगरानीमा सञ्चालित प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र वा स्वास्थ्य चौकी वा स्वास्थ्य इकाई वा आकस्मिक स्वास्थ्य उपचार केन्द्रवाट डाक्टर, स्टाफ नर्सको सेवा आंशिक समयका लागि उपलब्ध गराउन सकिने छ । त्यस्तो अवस्था नहुँदाका समयमा अ.न.मी.वाट महिला स्वास्थ्य जाँच लगायतका प्राथमिक उपचार सेवाहरु प्रदान गरिने छ ।

(ङ) सामाजिक मनो-विमर्शको सेवा नियमित रुपमा मनोचिकित्सक वा मनोविमर्शकर्तावाट आंशिक समयका लागि व्यवस्था गरिनेछ ।

(च) कानुनी परामर्श सेवा आवश्यक परेमा एक जना कानुन व्यवसायीको आंशिक रुपमा व्यवस्था गरिनेछ । मुद्दाको प्रकृति हेरी हिंसा प्रभावितसंग वयान लिनका लागि प्रहरी अधिकारी वा सरकारी वकिलको सेवा सुरक्षा आवासमा नै व्यवस्था गरिनेछ । सरकारवादी मुद्दाका लागि कानुनी परामर्श सेवा सरकारी वकिलले पुर्न्याउनेछन्।

(छ) एक जना कार्यालय सहयोगीको व्यवस्था गरी अभिलेख संरक्षण, लेखा र कार्यालय व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ । निजले हिंसा प्रभावितको पुनर्मिलन र सामाजिकीकरण गर्न सहयोगीको भुमिका खेल्नेछन्। सुरक्षा आवासमा रहने जनशक्तिको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी अनुसूची मा संलग्न गरिएको छ ।

१४. महिला सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र सञ्चालनको स्रोत सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र संचालनका लागी प्रमुख रुपमा व्यवस्थापन समितिले जुटाएका आर्थिक स्रोतहरु नै प्रमुख स्रोतहरु हुन् तर दिगो संचालनका लागी निम्न अनुसारका स्रोतहरुको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने हुन्छ

(क) जिल्ला समन्वय समितिबाट सुरक्षा आवास संचालनको लागि विनियोजन गरिएको वार्षिक बजेट ।

(ख) जिल्ला भित्रका नगरपालिकाहरुबाट हिंसा प्रभावित व्यक्ति वा सुरक्षा वास संचालनको लागि विनियोजन गरिएको वार्षिक बजेट ।

(ग) जिल्ला भित्रका गाँउपालिकाबाट हिंसा प्रभावित व्यक्ति वा सुरक्षा वास संचालनको लागि विनियोजन गरिएको वार्षिक बजेट ।

(घ) महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरीक मन्त्रालयबाट हिंसा प्रभावित व्यक्ति वा सुरक्षा वास संचालनको लागि विनियोजन गरिएको स्थानिय सरकारबाट प्राप्त वार्षिक बजेट ।

(ङ) विभिन्न स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी सँघ संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम ।

(च) व्यक्तिगत रुपमा हिंसा प्रभावितका आफन्त वा सुभेच्छुकहरुबाट निजहरुलाई प्रदान गरिएका नगद तथा जिन्सीहरु ।

(छ) अन्य विविध कार्यक्रमबाट प्राप्त हुने नगद तथा जिन्सीहरु ।

१५. खर्च मानक

(क) नियमित सुरक्षा आवास गृहको भाडा तथा मर्मत सम्भार खर्च

(ख) विद्युत खर्च, पानी जडान तथा मर्मत र नियमित महसुल

(ग) प्रभावितहरुको औषधी तथा उपचार खर्च

(घ) सेवाग्राहीहरुको नियमित खाना, खाजा तथा पोषण खर्च

(ङ) कानुनी परामर्श तथा उपचार सेवा र समन्वय खर्च

(च) नियमित लत्ता कपडा, निर्देशिकाले तोकेको लगाउने कपडा खर्च

(छ) पारिवारिक पुनर्मिलन तथा पुर्नस्थापना गर्दा लाग्ने खर्च

(ज) प्रभावितहरुको परिचालन, सुचना, शिक्षा र सञ्चार खर्च

(झ) प्रभावितको सिप बिकास तथा विऊ पुँजी हस्तान्तरण खर्च

(ञ) सरोकारवालाहरुसंगको समन्वय बैठक तथा अन्य खर्च

(ट) वाचनालय, टेलिभिजन, मनोरन्जनका लागी हुने खर्च

(ठ) नियमित कर्मचारी तलव तथा भत्ता खर्च

(ड) सुरक्षावास दैनिक कार्यालय सञ्चालन खर्च

१६. सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको बैक तथा हिसाव सञ्चालन खाता : सुरक्षा आवास सञ्चालन गर्नको लागि छुट्टै बैक खाता रहने छ भने अलग्गै हिसाव खाताको व्यवस्था गरि दोहोरो लेखा प्रणाली लागु गरिने छ ।

१७. यस निर्देशिकालाई आवश्यकता अनुरूपमा अध्यावधिक गर्दै लगिने छ । संचालकहरुको अनुभवका आधारमा अन्य कुराहरु संस्थाको व्यवस्थापन समिति एवं कार्य समितिको राय अनुसार थप गर्दै लगिने छ ।

१८. थप व्यवस्था : सुरक्षा आवासमा आउने सेवाग्राही तथा पीडितहरुको भर्ना फारम, मनोविमर्श, हस्तानान्तरण फारम, मन्जुरीनामा, प्रेषण फारम लगायतका व्यवस्थाहरु तथा सोको विवरण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१९. व्याख्या तथा वाधा अड्काउ फुकाउ : यस निर्देशिकामा उल्लेख भएका कुराहरुमा अस्पष्ट भएमा वा थप व्याख्या गर्नु पर्ने भएमा सेवा केन्द्र संचालनको लागि गठित व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरी व्याख्या तथा वाधा अड्काउ फुकाउ गरिने छ ।

अनुसूचि (१)

क) सेवाग्राहीको नाम दर्ता एवं अभिलेखिकरण नाम दर्ता गर्ने र अभिलेख राख्ने काम सेवा केन्द्रका प्रमुखले गर्नेछन्। नाम दर्ता सम्बन्धि छुट्टै रजिस्ट्रर तयार गर्नु पर्दछ र सबै विवरण तयार गरी उक्त रजिस्ट्ररमा संलग्न गर्नु पर्दछ। सुरक्षा वासका सेवाग्राहीको विस्तृत ठेगाना र हुलीया सहितको व्यक्तिगत विवरण लिई नाम दर्ता गरिने छ। उक्त दर्ता निम्न बमोजिमको ढाँचामा गर्नु पर्नेछ।

(१) हिंसा प्रभावितको परिचय नाम :

ठेगाना : जिल्ला : गा.पा./न.पा. : वडा नं. :

टोल :

जन्म मिति : जात : लिङ्ग :

वैवाहिक अवस्था :

अभिभावकको नाम : बाबु र आमाको नाम :

(२) पीडकको परिचय

नाम :

ठेगाना : जिल्ला : गा पा ./न.पा. : वडा नं. :

टोल :

जन्म मिति : जात : लिङ्ग :

हुलिया :

(३) पीडकसंगको नाता वा सम्बन्ध :

पीडा दिने गरेको प्रथम पटकको मिति : पिडाको पटक :

(४) पीडाको किसिम :

हाल पिडा (अन्याय) गरेको मिति : स्थान :

समय : कारण :

(५) पारिवारिक आर्थिक अवस्था :

श्रीमान्को नाम :

बच्चा भए : छोरा : छोरी :

(६) उनीहरु कस्को संरक्षणमा छन् ?

(७) आम्दानीको स्रोत के हो ?

(८) पीडितको एक थान फोटो लिने :

(९) प्रारम्भिक शारीरिक जाँच तथा उपचार (शारीरिक स्वास्थ्य परीक्षण क्लिनिकबाट गर्ने र छुट्टै फाईल तयार गरी राख्ने)

तौल :

रक्तचाप :

शरीरको तापक्रम :

(१०) घाउ वा खत भए त्यसको सख्या र प्रकृति :

अनुसुचि (२)

ख) सुरक्षा आवासमा रहने जनशक्तिको कार्य विवरण

वार्डेन वा सुरक्षा आवास प्रमुख

(१) सुरक्षा वासको सम्पूर्ण प्रबन्ध मिलाउने ।

(२) सुरक्षा वास व्यवस्थापन समितिको सदस्य सचिव भै कार्य गर्ने ।

(३) स्वास्थ्य परीक्षण तथा उपचार व्यवस्था र मनोविमर्शकर्तासंग छलफल पछि प्रभावित आफैले तयार गरेको योजनाको कार्यान्वयन गर्न जिल्ला अस्पताल, प्रहरी कार्यालय, सरकारी वकिल, महिला बालबालिका कार्यालय र सामाजिक सँघ सस्थाहरूसंग समन्वय तथा छलफल गर्ने ।

अ.न.मी.

(१) सुरक्षावासमा आउने सबै प्रभावितहरुको अनिवार्य स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने ।

(२) गोप्य र संवेदनशिल अंगहरुमा घाउ चोटपटक भए त्यसको अवस्थाहरुको वारेमा सुरक्षावास प्रमुखलाई जानकारी दिई उपचार गर्न सिफारिश गर्ने ।

(३) घाईते तथा चोटपटक लागेका हिंसा प्रभावितहरुलाई तुरुन्त अस्पताल लगि घाजाँच केश फारम गर्ने र यदि प्रभावितले चाहेमा प्रहरीकोमा जानकारी गराउने

मनोसामाजिक बिमर्शकता

१) सुरक्षा आवासमा आएका व्यक्तिलाई दैनिक वा आवश्यकता अनुसार तालिम प्राप्त मनोविमर्शकर्ताबाट कम्तीमा छ हप्ताको निरन्तर मनोविमर्श सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ

२) केन्द्रले संरक्षित व्यक्तिहरुलाई आवश्यकता अनुसार मनोविमर्श सेवा उपलब्ध गराउनु पर्ने ।

३) मनोविमर्श गर्दा अवस्था हेरी प्रभावितको परिवारको सदस्यलाई व्यक्तिगत एवं सामूहिक सेवा दिने ।

४) प्रभावितको नाममा व्यक्तिगत फाईल खडा गर्ने गराउने । यसरी खडा गरिएको फाईलमा नियमित रूपमा मासिक स्वास्थ्य परीक्षण कागजातको अभिलेख अद्यावधिक गर्दै जानुपर्छ । मनोसामाजिक

विमर्शको सेवा दिदै निजले कस्तो समाधानको उपाय देख्छ, त्यसका आधारमा कार्ययोजना तयार गर्दै जानु पर्छ । ५) मनोविमर्शको छुट्टै अभिलेख फाईल खडा गर्नु पर्दछ ।

कानून व्यवसायी

- (१) कानूनी परामर्श तथा उपचारका सेवा आवश्यकता अनुसार सेवा दिने
- (२) कानूनी कागजात सहितको फाईल खडा गर्ने ।
- (३) प्रभावितलाई सरकारी सेवा प्रदाय वा सरकारी वकिल मार्फत सेवा दिलाउनु पर्ने भए सम्बन्धित कार्यालयहरूलाई सिफारिस र अनुगमन गरी सो सम्बन्धि भिन्दै प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

आउटरिच वर्कर तथा सामाजिक परिचालक

- (१) पारिवारिक पुनर्मिलनका लागि हिंसा प्रभावितहरूका सहयोगीहरूसंग समन्वय विस्तार ।
- (२) हिंसा प्रभावितको घर परिवार तथा समुदायसंग सम्बन्ध राख्ने र उनीहरूको विचारहरू बुझ्ने तथा समस्याको केन्द्र बिन्दुको पहिचान गरि मनोविमर्शकर्तालाई जानकारी दिने ।
- (३) सामाजिक पुनर्मिलनका लागि छलफलको आयोजना गर्ने र मध्यस्थातकर्ताको भूमिका खेल्ने ।
- (४) औपचारिक शिक्षा तथा सीप विकास र अन्य निकायका सरोकारवालासंग समन्वय गर्ने र अनुगमन गर्ने ।

भान्से

- (१) दैनिक खानाको सूची तयार गर्ने र खाने समय तालिका बनाउने ।
- (२) खानाको सूची अनुसार सफा, स्वादिष्ट खाना तयार गर्ने र अशक्त, विरामी र सुत्केरीको स्याहार गर्ने ।
- (३) भान्सा र सुरक्षा वास सम्बन्धी वार्डेनले दिएका जिम्मेवारी पुरा गर्ने ।

सुरक्षा सहायक वा पाले

- (१) सुरक्षा आवासको सुरक्षा गर्ने र वार्डेनले दिएका जिम्मेवारी पुरा गर्ने ।
- (२) सुरक्षा कार्य योजना एवं समय तालिका बनाउने र सुरक्षा निकायसंग समन्वय एवं सहकार्य गर्ने ।

अनुसूची (३)

ग) सुरक्षा आवास सेवा केन्द्रको प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचा संक्षिप्त अवस्था

सि.नं.	गतिविधि	उद्देश्य	लक्ष्य	प्राप्ति	सहभागी संख्या		
					महिला	पुरुष	जम्मा
सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र सञ्चालन र सवलिकरण							
१	महिला सुरक्षाआवास सेवा केन्द्र व्य. समितिको बैठक	नमुना सुरक्षा वास गृहको प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्नु					
२	सुरक्षा आवाससेवा केन्द्रको प्रगति त्रैमासिक समिक्षा						
३	हिंसा प्रभावितलाई सुरक्षा वास सेवा प्रदान	महिला माथि हिंसाका प्रभावितहरुलाई तत्काल सुरक्षावास सेवा प्रदान गर्ने					
४	प्रभावितहरुका लागी मनोसामाजीक विमर्श सेवा	प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गराउन					
५	सेवाग्राहीहरुलाई प्राथमिक उपचार र महिला स्वास्थ्य सेवा	सुरक्षा वास गृहको प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न					
६	गम्भिर स्वास्थ्य उपचार सेवा प्रदान	जटिल तथा गम्भिर स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने					
७	कानूनी परामर्श र सेवा सहयोग	हिंसा प्रभावितका लागी न्यायमा पहुच वृद्धि गर्न					
८	हिंसा प्रभावितहरुलाई पुर्नस्थापना	घर फिर्ती गराउन सहज वातावरण बनाउने					
९	हिंसा प्रभावितहरुको विषयमा समूदाय अन्तरक्रिया	प्रभावितहरुलाई पुनर्मिलन लागि सहज बनाउन सहजीकरण गर्न					

१०	व्यक्तिगत फाईलिङ अपडेट	व्यक्तिगत समस्यालाई व्यवस्थित र गरी अभिलेखिकरण गर्न					
११	हिंसा प्रभावितहरूको पारिवारिक पुनर्मिलन	प्रभावितहरूको पारिवारिक वातावरणको वारेमा जानकारी लिन					
१२	अदालती प्रक्रियामा रहेका मुद्दाको फलोअप	अदालतमा चलिरहेका मुद्दाहरू अवस्था पत्ता लगाउने					
	हिंसा प्रभावितहरूको अनुगमन	प्रभावितहरूको अवस्था पत्ता लगाउन					

प्रभावितहरूको सामुहिक अवस्था झल्काउने प्रतिवेदन

क्र. सं.	घटनाको विवरण	संख्या	जातिय विवरण	संख्या	उमेर समुह	संख्या	शिक्षा	संख्या
१	बलात्कार							
२	बलात्कारको उद्योग							
३	बहुविवाह							
४	घरेलु हिंसा							
५	नाता कायम							
६	यौन दुर्व्यवहार							
७	बिस्थापित							
८	बेचबिखन							
९	अंशवण्डा							
१०	सम्बन्ध विच्छेद							
११	अन्य							
जम्मा			जम्मा		जम्मा		जम्मा	

अनुसूची ४

अग्नीसाईर कृष्णासवरन सुरक्षा आवासद्वारा सेवाग्राहीलाई प्राप्त हुने सेवा सुविधाहरुको विवरण

क्र. सं.	सेवाको विवरण	संख्या	कैफियत
१	खाना र वास		
२	मनोबिमर्श सेवा		
३	प्राथमिक स्वास्थ्य जाँच		
४	स्वास्थ्य उपचार सेवा		
५	कानुनी परामर्श		
६	कानुनी उपचार सेवा		
७	पारिवारिक पुर्नमिलन		
८	सामुदायिक छलफल		
९	अन्य निकायमा रिफर		
१०	अन्य		

अनुसूची ५

महिला सुरक्षा आवासका सेवाग्राहीले पालाना गर्नु पर्ने आचरण :

१. आफ्नो समस्याका वारेमा संस्थाका प्रमुख लगायत मनोविमर्शकर्ता र वकिलहरु वाहेक अरु कसैलाई बताउनु हुँदैन ।
२. विना पूर्व सूचना सुरक्षा वास छोडनु हुँदैन । सुरक्षा वास छोडी जानुपरेको अवस्थामा सुरक्षा वास प्रमुखको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्दछ ।
३. सुरक्षा वासमा सबैसंग पारस्परिक सम्बन्ध राम्रो गर्नु पर्दछ ।
४. अश्लील शब्दको प्रयोग र आपत्तिजनक व्यवहार गर्न सक्त मनाही छ ।
५. सुरक्षा वास परिसरमा मध्यपान र लागु औषधको प्रयोग गर्नु हुँदैन । ६. धुमपान तथा सुर्ति सेवनका लत हुने हरूले निश्चित तोकिएको स्थानमा गई गर्नु पर्दछ तर घर भित्र कुनै पनि हालतमा गर्नु हुँदैन ।
७. आफ्नो नजिकका एकाघरका नातेदार वाहेकका मानिससंग टेलिफोन लगायतका सम्पर्क गर्न पाईने छैन, तर आफूलाई सहयोग गर्ने व्यक्ति वा समूह, परामर्श लिनु पर्ने व्यक्तिसंगका सम्पर्कलाई भने निषेध गरिने छैन । तर त्यसको जानकारी सुरक्षा वास सेवा केन्द्र प्रमुखलाई दिनु पर्ने छ ।
८. आफ्नो नियमित गतिविधिको कार्ययोजना बनाउनु पर्ने छ र सो वारेमा सुरक्षा वास प्रमुखको स्वीकृति लिनु पर्ने छ ।
९. अरुको भावनामा चोट पुग्ने गरि अनावश्यक ठट्टा गर्नु हुँदैन र मनोरन्जन गर्दा कार्यालयको समय र तालिका अनुसार गर्नु पर्दछ ।
१०. आफूले प्रयोग गरेको ओछ्यान ,(तन्ना ,सिरकको खोल, सिरानीको खोल) कोठा भाँडा आफै सफा गर्नु पर्ने छ ।

अनुसूची - ६
दफा १८ संग सम्बन्धित
अग्नीसाईर कृष्णासवरन सुरक्षा आवास
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका - १, जण्डौल, सप्तरी
मनोविमर्श फारम

मनोविमर्शकर्ताको नाम :

मिति :

...../...../.....

सेवाग्राहीको कोड नं. :

मनोविमर्शको विधि :

मुख्य समस्या :

मनोविमर्शकर्ताले सामना गरेको व्यवहार :

सेवाग्राहीले सामना गरेको व्यवहार :

मनोविमर्शको पटक

क्र.सं.	मनोविमर्शकर्ता	देखि	सम्म	अनुगमन	मूल्याङ्कन	देखि	सम्म

.....

हस्ताक्षर

अनुसूची - ७
दफा १८ संग सम्बन्धित

अग्नीसाईर कृष्णासवरन सुरक्षा आवास
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका - १, जण्डौल, सप्तरी
भर्ना फारम

नाम कोडमा :

मिति :

ठेगाना : जिल्ला : गा.पा./उप/महा/न.पा.

वडा नं.

हालको अवस्था :

आएको समय :

आएको स्रोत :

सेवाग्राहीसंग कोही आफन्त आएको खण्डमा : नाम कोडमा : उमेर :

मानसिक/शारीरिक स्थिति :

यस संस्था प्रति उहाँको बुझाई :

सेवाग्राहीको हस्ताक्षर :

दायाँ	बायाँ
-------	-------

कर्मचारीको हस्ताक्षर :

अनुसूची - ८
दफा १८ संग सम्बन्धित

अग्नीसाईर कृष्णासवरन सुरक्षा आवास
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका - १, जण्डौल, सप्तरी
मन्जुरिनामा

म वर्ष को जिल्ला
गाउँपालिका/उप/महा/नगरपालिका वडा नं.
बस्नेले यस सुरक्षा आवासको कर्मचारी श्री लाई मेरो
घटनासंग सम्बन्धित विवरण तथा फोटो, भिडियो, अडियो रेकर्ड गर्नुका सोको जानकारी गाउँपालिका,
मिडिया, सुरक्षा गृहको माथिल्लो निकाय तथा वेव साईटमा प्रसारण गर्न गराउन स्वेच्छाले अनुमति
दिन्छु ।

नोट : नाबालकको हकमा अभिभावकको नाम, हस्ताक्षर तथा सम्पर्क नम्बर उल्लेख गर्ने ।

नाम :

दाँया

बाँया

ठेगाना :

सम्पर्क नं. :

हस्ताक्षर :

संस्थाको तर्फबाट :

नाम :

सम्पर्क नं. :

हस्ताक्षर :

अनुसूची - ९
दफा १८ संग सम्बन्धित

अग्नीसाईर कृष्णासवरन सुरक्षा आवास
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका - १, जण्डौल, सप्तरी
प्रेषण फारम

प.सं.:

मिति :

च.नं. :

श्री

.....

विषय :

उपरोक्त सम्बन्धमा यस जिल्ला
गा.पा./उप/महा/न.पा. वडा नं. घर भएको वर्ष को श्री
..... बताउने बिगत दिन देखि यस अग्नीसाईर कृष्णासवरन
गाउँपालिकाको सुरक्षा आवासमा बस्दै आएको छ र उहाँको स्वास्थ्य तथा
अवस्थामा अचानक केही समस्या देखिएकोले हुँदा राजविराज स्थित रहेको OCMC मार्फत उपचार
गराई दिनु हुन यसै पत्र मार्फत अनुरोध छ ।

.....

नाम :

पद :

अनुसूची - १०
दफा १८ संग सम्बन्धित

अग्नीसाईर कृष्णासवरन सुरक्षा आवास
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिका - १, जण्डौल, सप्तरी
हस्तानान्तर फारम

प.सं. :
च.नं. :

मिति :

विषय : व्यक्ति बुझिलिएको सम्बन्धमा ।

विगत/...../..... गतेदेखि यस जिल्ला
..... गा.पा./उप/महा/न.पा. वडा नं. घर भएको वर्ष
..... को श्रीनाम बताउने विगत यस
अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको सुरक्षा आवासमा बस्दै आएको छ र उहाँको स्वास्थ्य/मानसिक
अवस्थामा/पारिवारिक समस्या/मेलमिलाप/परिवारजनको भेटघाट तथा मिलाप/समस्यामा सुधार भई
आउँदा म जिल्ला
गा.पा./उप/महा/न.पा. बस्ने वर्षको श्री ले
यस अग्नीसाईर कृष्णासवरन गाउँपालिकाको सुरक्षा आवासबाट मेरो
बाजे/बज्यै/बुवा/आमा/छोरा/छोरी/पत्नी/बुहारी/नाति/नातिनी श्री
..... लाई बुझिलिई यस हस्तानान्तरण फारममा सही छाप गरेको छु ।

बुझिलिनेको नाम, थर
नाम :

बुझाउनेको नाम, थर
नाम :

हस्ताक्षर :

हस्ताक्षर :

दाँया

बाँया

सन्दर्भ सामाग्रीहरु :

१. नेपालको संविधान
२. सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन, २०६४ र नियमावली, २०६५
३. नेपाल सरकारको सुरक्षा आवास सेवा केन्द्र संचालन सम्बन्धि निर्देशिका, २०६८
४. घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६
५. घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) नियमावली, २०६७
६. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
७. अन्य संस्थाहरुबाट संचालन गरिएका निर्देशिकाहरु